

De open data hobby voorbij

Door: Paul Suijkerbuijk

Gek van kippen en eieren!!

Het is niet anders, ook met open data is de kip ei situatie meer dan ooit aanwezig, hoewel ik vermoed dat de onzekerheidsrelatie van Heisenberg ook een duit in het zakje doet. Omwille van de leesbaarheid van dit hoofdstuk zal ik daar niet verder op in gaan. Zeker ook niet omdat open data misschien wel het minst technische onderwerp is waar we het de komende tijd over moeten hebben, hoewel het woord DATA anders doet vermoeden. Open data gaat over OPEN, een transparante houding en het besef dat alles wat de overheid doet ten dienste van de maatschappij staat.

Overheden willen over het algemeen heel graag data open maken, een vraag die daarbij wel steeds opkomt, met welk nut? en de potentiële gebruikers van open data weten niet dat de overheid data voor hergebruik beschikbaar heeft, en als ze het weten dan is datgene waar ze nu net mee aan de slag willen er niet bij. Zo wordt er voorlopig nog wel even om elkaar heen gedraaid.

Open data voor de overheid

Binnen overheidsorganisaties is openbaar tenzij een steeds belangrijker uitgangspunt. Met het aanbieden van het visie- en actieplan open overheid op 27 september 2013 door het kabinet aan de tweede kamer wordt dit standpunt krachtig onderschreven.

Er zijn 3 aanleidingen voor het openen van data:

- Transparantie
- Efficiency
- Hergebruik

Transparantie

Alles wat er wordt uitgevoerd door de overheid staat in principe ten dienste van de maatschappij, de klussen die we als maatschappij zelf niet kunnen klaren maar met elkaar moeten organiseren. De overheid wordt ook gefinancierd door de maatschappij waarbij het niet meer dan logisch is dat alle informatie die daarbij gebruikt wordt ook wordt gedeeld met de maatschappij, tenzij dit natuurlijk een individu aangaat, dan is deze informatie alleen voor dit individu bestemd en hebben we afgesproken met elkaar dat dit niet wordt gedeeld. Bij transparantie is juist bescherming van privacy een van de

belangrijkste aspecten. Openheid by design, Privacy by design. Een mooie aanleiding om data openbaar te maken!

Efficiency

Open data leidt tot een efficiënter hergebruik van overheidsinformatie door overheden zelf, hoewel deze stelling komende tijd in de praktijk nog verder onderbouwt zal worden zien we nu al dat data van de overheid voor andere overheden van groot belang is. Veel van deze dat uitwisseling gebeurt nu op basis van individuele afspraken tussen organisaties. Deze uitwisseling zal eenvoudiger en breder worden op het moment dat er meer data als open data beschikbaar komt. Een mooie aanleiding om data openbaar te maken!

Hergebruik

Commercieel hergebruik van open data wordt het meest genoemd als aanleiding voor het openen van data, zo geeft Eurocommissaris Kroes een geëxtrapoleerde berekening van 140 miljard Euro op jaarbasis voor de Europese lidstaten. In de praktijk moet dit nog groeien, voorbeelden van commercieel hergebruik zijn omgevingsalert, buienradar en 10.000 scholen. Een mooie aanleiding om data openbaar te maken!

Tips & Tricks

Hoewel bovenstaande aanleidingen voor de overheid om met open data aan de slag te gaan een goede leidraad geven is het wel handig om met concrete stappen aan de slag te kunnen. Daarom een aantal Tips & Tricks.

Zorg voor politiek draagvlak

Een groot aantal overheidsorganisaties, waaronder gemeenten hebben in de gemeenteraad een besluit genomen omtrent open data, onlangs is door de gemeente Rotterdam op 26 september 2013 ook weer een belangrijke stap gezet. Maak van deze besluiten gebruik, kopieer de uitgangspunten zorg ervoor dat de politiek achter het openen van data gaat staan.

Communiqueer, communiceer, communiceer

Open data gebeurt niet vanzelf, hiervoor moet het onderwerp gaan leven binnen de organisatie. En dan zal duidelijk worden dat heel veel al wel kan binnen de bestaande kaders. Maak hier gebruik van, maar dat moet de organisatie wel weten!

Publiceer laaghangend fruit

Met data van de overheid kunnen nu al veel mensen aan de slag, het gaat dan om Excel of CSV bestanden die tegen lage kosten op de website van de overheidsorganisatie geplaatst kunnen worden, het is helemaal niet nodig om met een "open data store" te beginnen, klein beginnen kan ook heel goed.

Benut de kansen

Pak open data op als onderdeel van een project of proces. Hierdoor wordt open data direct bruikbaar voor de maatschappij. Dit geeft de mogelijkheid voor de maatschappij om een deel van de oplossing te bieden waardoor de overheid zelf wellicht minder hoeft te doen. Als de data wordt geopend als onderdeel van het project zijn de kosten vaak nihil.

De WOB is een zegen

Vaak wordt de WOB gezien als iets lastigs wat veel werk oplevert, het is echter een prachtig middel voor de maatschappij om een vraag te stellen aan de overheid. Benut deze vragen dan ook, je kun er vanuit gaan dat wanneer er via een WOB procedure om informatie wordt gevraagd dat deze informatie wordt hergebruikt. Maak daar gebruik van door de data indien de informatie dat toelaat dan ook gelijk beschikbaar te stellen als open data.

Open data voor werkgelegenheid

Stimuleer het hergebruik van data binnen de eigen gemeentegrenzen. Er zijn veel ondernemers actief binnen de eigen gemeente die prima op basis van overheids data aan de slag kunnen om bedrijvigheid te ontwikkelen. Stel deze data beschikbaar en verzorg een platform voor dialoog met deze hergebruikers.

Datamakelaar

In de maatschappij wordt gezocht naar oplossingen, voor een deel van die oplossingen kan data van de overheid helpen. Gebleken is echter dat de maatschappij zich helemaal niet bewust is van deze data en daar op geen enkele manier rekening mee houdt bij het maken van oplossingen. Uit gesprekken met partijen die werken aan oplossingen blijkt dan opeens dat ze hartstikke veel belangstelling hebben voor de data die er is, of graag data die nog niet open is willen gebruiken. Om deze oplosers goed te kunnen helpen kan een data makelaar helpen. Een gesprekspersoon binnen een overheidsorganisatie die kan helpen met het aangeven welke data er eventueel is, maar ook met andere vragen over bijvoorbeeld financiering, plannen, subsidies en oplossingen die voor de eigen overheidsorganisatie nuttig zijn.

Openingstactiek

Als het uitgangspunt “openbaar tenzij” is geadopteerd, dan is nog niet alles direct openbaar. Er moet een tactiek worden bedacht om de data te openen. Een goede vorm hiervoor is het opstellen van een lijst. Een lijst met te openen data, maar wel een lijst waarvan ook duidelijk is wat de kosten van het openen zijn. Dan kan dit begroot worden en een plek in tijd krijgen. Voor de buitenwereld is dan ook direct duidelijk welke data "in de pijplijn" zit en kan worden geanticipeerd op het beschikbaar komen van deze data.

Maatschappelijk aanbesteden

Maatschappelijk aanbesteden is een vergaande manier om burgers en maatschappelijke partners bij beleid en uitvoering te betrekken. Bij maatschappelijk aanbesteden verschuift het eigenaarschap van de opdrachtgever – vaak de overheid – naar de samenleving. Door betrokkenheid van de samenleving – burgers, bedrijven, maatschappelijke partners – komt de menselijke maat weer in beeld, waarin mensen zich meer herkennen dan in de vaak grote onpersoonlijke instituties. Open data helpt bij maatschappelijk aanbesteden om een goed beeld te krijgen van waar de overheid zich op richt en welke oplossingen geboden kunnen worden.

Open data voor de Maatschappij

Met open data kunnen prima oplossingen worden gemaakt. Er kunnen een aantal soorten oplossingen worden onderscheiden die ieder ook weer een ander soort data nodig hebben.

- Maatschappelijke oplossingen
- Commerciële oplossingen
- Journalistiek

Natuurlijk is deze 3-deling niet volledig, er kunnen altijd andere aanleidingen voor oplossingen zijn, maar met deze stappen kunnen alvast een aantal vormen van "behoefte" worden onderscheiden.

Maatschappelijke oplossingen

Dit zijn oplossingen waar het hebben van een business case niet direct voorop staat, maar waar meer gekeken wordt hoe gemeenschappelijke voorzieningen kunnen worden ingericht. Dat hebben we het bijvoorbeeld over het anders organiseren van een zorgvoorziening, het organiseren van buurtactiviteiten, het in stand houden van cultureel erfgoed en dergelijke. Dit zijn trajecten waarbij het ook vaak past om een maatschappelijk aanbestedingstraject in gang te zetten.

Commerciële oplossingen

Hierbij is het maken van een oplossing met een terugverdienmodel de aanleiding om te starten, de vraag vanuit de markt staat voorop en er is een exploitatiemodel. Traditioneel worden veel open data oplossingen gemaakt vanuit een technisch perspectief waarbij de techniek voorop staat en de exploitatie niet aan de orde komt. Levensvatbaarheid op de lange termijn is dan vaak lastig.

Journalistiek

De dynamiek van journalistiek is weer anders, journalisten werken in de actualiteit, dat betekent dat zodra een nieuwsitem actueel is de bijbehorende data ook direct beschikbaar moet zijn. Dan past het niet om uitgebreid aan de slag te gaan om de data die een overheidsorganisatie zou kunnen bieden eerst te controleren op kwaliteit, in formaat aan te passen en dergelijke. Dat kost dan te veel tijd. Journalistiek is gebaat bij snel beschikbare data of, liefst data die al open is.

Tips & Tricks

Ook voor marktpartijen gelden Tips & Tricks

Maatschappelijk vraagstuk als startpunt

Bij het werken met open data is het niet de techniek die de uitdaging oplevert maar de oplossing die geboden wordt. Wat los je op? En als het een vraagstuk is met een commerciële doelstelling, bedenk dan toch goed van te voren hoe de oplossing ooit tot een terugverdienmodel gaat leiden.

Stel vragen aan de overheid

Vraag de overheid om data, maar ook om achterliggende informatie. Vaak zijn er binnen de overheid al hele goede ideeën over wat er met data kan gebeuren. Gebruik die ideeën voor de eigen oplossing. Maar ook informatie over vergunningen, subsidies en andere vormen van samenwerking kunnen vaak beantwoord worden. Ga de samenwerking aan. Ook via data.overheid.nl kunnen vragen worden gesteld. In een aantal gevallen is het dan mogelijk om data beschikbaar te krijgen, of om met de goede organisatie in contact te komen die de data kan leveren.

Conclusie

Wellicht lijkt open data een technisch thema, maar je zal zien dat open data veel meer gaat over een inhoudelijke systeem verandering, een systeem verandering die noodzakelijk is voor overheid en maatschappij om de aansluiting bij elkaar weer opnieuw te vinden.

Paul Suijkerbuijk heeft ruim 20 jaar ervaring met het toepassen van technologie om klantcontact te optimaliseren. Onder andere: Informatiezuilen voor politie en ziekenhuizen, emailafhandeling voor de tweede kamer, en selfservice in het groot bij DUO. De laatste jaren heeft Paul zich vooral gericht op het domein van de publieke dienstverlening.

Het project waar Paul op dit moment aan werkt is data.overheid.nl, het open data portaal van de Nederlandse overheid. In deze hoedanigheid wordt met een groot aantal overheidsorganisaties en marktpartijen overlegd over het openen en publiceren van data ten behoeve van hergebruik door marktpartijen en overheden. Hergebruik van overheidsdata is vooral ten behoeve van stimulering van bedrijvigheid en innovatie, maar zal ook leiden tot een transparante overheid en beter dienstverlening.

LinkedIn: nl.linkedin.com/in/palinuro

Twitter: [@palinuro](https://twitter.com/palinuro)